

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cerimonien Vande Heylighe Roomsche Kercke Raeckende De Processien, De Pelgrimagien, Het Vvy-Water Ende Begravenisse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

Het Eerste Capittel Bewijs uyt Schrifture.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34094

CERIMONIEN

VANDE PROCESSIONEN

HET EERSTE CAPITTEL

Bewijs uyt Schrifture.

Josue Capite 6.

73. **G**hy dan alle die krijghs lieden zijt, sult rontomme de stadt gaen, de stadt om-gaende eenmael: alsoo sult ghydoen ses daeghen lanck.

74. Ende seven priesters sullen seven rams-basuynen draghen voor de Arcke, ende ghy-lieden sult op den sevensten daegh de stadt seven-mael omme-gaen: ende de priesters sullen mer de basuynen blaesen.

75. Ende het gheschiedde, ghelijck Josue tot den volck ghesproken hadde, soo ghinghen de seven priesters, draghende seven rams-basuynen voor het aensicht des Heeren, sy trocken door, ende bliesen met de basuynen, ende de Arcke des verbonds des Heeren volghde nae.

76. Ende de ghewapende legher ginck voor uyt, ende de Arcke van 't volck volghde de Arcke nae.

77. Josue nu hadde het volck gheboden, segghende: Ghy en sult niet roepen, jae ghy sult uwe stemme niet horen, ende gheen woordt salder uyt uwen mondt eyngaan.

78. Ende hy dede de Arcke des Heeren rondtom de stadt gaen, omme-gaende de selve eenmael, dpe quamen sy weder in het leger. &c.

Men kan de Omme-ganghen / ofte Processien vande Moonsche Kercke / mer alle haere omstan- digheden / niet beter uyt-drukken / als sy hier op de plaetsse vande Schriftuer worden uytgedruckt.

2 Regum, oft 2 Samuelis, Capite 6.

V. 1. Daer nae versamelde David wederom alle wyse
Iesent in Israel, dertigh duyfent.

V. 2. Ende David maecte sich op, ende ghingh heen
al het volck, dat by hem was van Juda, om van daer
brenghen de Arcke Godts.

V. 3. Ende sy voerden de Arcke Godts op eenen nieuwen
waeghen, ende haeldense uyt den huysc Abinadabs, die
Gabaa was ende Oza ende Ahio, de soonen van Abinadab
leyden den nieuwen waeghen.

V. 5. Ende David, ende het gantsche huys van Israel
leden voor het aensicht des Heeren met alderley snacren
van dennen hout, als met harpen, ende met luyten, end
met trommelen, oock met schellen, ende met cymbalen.

V. 12. Soo gingh David heen, ende haelde de Arke
Godts uyt den huysc van Obed-edom, op waerts inde
van David met vreught.

V. 14. Ende David danste met alle macht voor het
sicht des Heeren, ende David was omgort met eenen
over rock.

V. 15. Alsoo brachten David ende het gantsche huys
Israel de Arke des Heeren op, met vreught ende met
luydt der basuynen.

Oberleghe alle de omstandigheden van dit
hael: 1. De Arke wordt ghestelt op eenen
nieuwen waeghen. 2. Al het volck verghefscap
achter ende voort gaende tot bereeringhe. 3. De
speelter op alle soorte van instrumenten. 4. Da
vid is ghekleedt met een linnen wit overkleedt. De
se zijn allegaer omstandigheden van onse Proce
ssien / ende sijn en kan niet bekliden dat dese
dierohelijche van Christus oft sijne Apostelen
nietum Testament sijn verboden gheschiede
by de Joden / die maer de schaduwe en hadden
onse heilige / waeren sy goet ende yflicheit
go by de Christenen / die nu de waerheit hebbe
en konnen sy niet quaden sijn / oft superstie.

1. Regum oft 1. Samuelis 10. v. 5.

Daer naer ſult ghy komen (ſeght Samuel tot Saul) op den heuvel Godts, daer de wacht is der Philiftijnen; ende het ſal gheſchieden, als ghy aldaer inde ſtadt komt, ſoo ſult ghy ontmoeten eenen hoop Propheten, vander hooghte af komende, ende voor haer luyten, ende trommelen, ende pipen, ende harpen ende ſy ſullen propheteren.

Dragh ick/ hoe dese Propheten ghinghen in wat orden: den Dordrechtſchen Bijbel, 12 *Bemerk.* antwoordt: Sy gingen in orden, als eene *linie*, ofte *kerck* treckende: dat is recht achter malkanderen/ dien booz/ d'ander naer: die ſelbe orden hout men mede in onſe Proceſſien.

Dragh ick/ tot wat eynde men booz haer ſpeelde op verſchepde instrumenten? den Dordrechtſchen Bijbel, 13 *Bemerk.* antwoordt: Met dese musijck instrumenten verquickten ſy haer ende verweecten haeren gheest om te propheteren. Tot dien eynde wordte oock ghespeelt in onſe Proceſſien.

Dragh ick ten lesten/ wat dat hier/ door propheteren verſtaen wordt: den Dordrechtſchen Bijbel, 14. *Bemerk.* antwoordt: Van hemelſche, goddelijcke, heylighe, ſichtelijcke dinghen ſpreken, ende ſinghen. Soo doer men oock in onſe Proceſſien: *Oberſulck* ſoo hebt ghy hier wederom in *Schriſture* wtgedrukt de heele forme van onſe Proceſſien; ende dit is nergens van Christus, ofte van ſijne *Apollen* verboden gheweest: Ergo ſoo blijven de *Chriſtinen* in haer gheheel van dat ſelbe te ghebruycken/ ende t'onderhouden.

2. Eſdra, oft Nehemia, Capite 12:

v. 27. Inde inwynghe nu van Jeruſalems muer, lochten ſy de leyten uyt alle haere plaetsen, dat ſyſe te Jeruſalem brachten om de inwynghe te doen met vreughde, ende met danckſegginghe, ende met ghesangh, cymbalen, luyten, ende met harpen.

v. 28. Alſoo werden de kinderen der Sanghers verſamelt, ſoo uyt het vlacke veldt rontom Jeruſalem, als uyt de dorpen Netophati.

8 Cerimonien vande Processien

V. 31. Doe ded' ick de voesten van Juda op-gaen op de muer: ende ick stelde twee groote danck chooren, een ontmevanghen, eenen ter rechter handt op den muer, ende de mist poorte toe.

V. 32. Ende achter hen ginch Osaias, ende de helft de voesten van Juda. *En.*

V. 33. Ende vande Priesters kinderen met trompetten. *En.*

V. 38. Den tweeden danck choor nu, die ginch teghen over, ende ick achter dien met de helft des volcks, op den muer van boven den Back ovens toren tot aen den anderen muer.

V. 40. Daer naer stonden de beyde danck chooren in Godes huys, oock ick ende de helft der Overheden met mi.

V. 43. Ende sy offerden des selfs daeghs groote slagten offeren, ende waeren vrolijk.

Inden onse weder-partije/ naer ghewoonten hiet teghen opwerpe dat dit altemael waeren Joodsche cerimonien ende ghewoonten de werke niet en moeten oft niet moghen ghetrocken worden tot de Christelike Religie: 't is een wonderlijck dinghen/ dat Partije sod' ghebavigh roep op de Joodsche ghewoonten: 't is dat sy sulck roepen schroom daer van heeft/ waerom gheeft sy daer liever Joodsche naemen aen haere kinderen/ als Christelicheit/ waerom singhe sy Psalmen/ &c.

Ick antwoorde dan eerst: Al het geue dat gheest is gheuest/ ende gheoorloft by de Joden/ ende noep van Christus, ofte van sijne Apostelen/ ende int' bysonder herijnt/ verboden/ ofte af-gheboeten gheuest/ blijft oock goet ende gheoorloft by de Christenen. Maer dese bovenghemelde cerimonien sijn by de Joden goet gheuest/ ende gheoorloft/ ende en sijn nergens int' besonder van Onckus ofte sijne Apostelen herijnt/ verboden/ ofte af-gheboeten gheuest. Ergo sy blijven goet ende gheoorloft oock by de Christenen.

Maer eerste voorstellinghe/ te weten/ dat het by de Christenen goet ende gheoorloft is, swelck sulcks by de Joden sod' langh almen niet bechonen en kan/ is het uydruckelijck, ende besonderlijck int' nieuw Testamēt

ment verboden is **bruyfse** tck klaer **uyt Schrifture**:
Matthai 5 v. 17. seght Christus: En meynt niet dat ick
 ghekomen ben om de Wet, ofte de Propheten t' ontbin-
 den: ick en ben niet ghekomen om die t' ontbinden, maer
 om te vervullen: oft **ghelijck den Dordrechtischen Bij-**
bel 35. **Remerk.** dat **uprieghe**: Om te onderhouden, ende
 volbrēnghe al wat te voien af-ghebeeldt, ende voort
 licht is.

Hier **uyt** **volgh**t; dat Christus de oude wet niet
 ganselijck en heeft willen af-breken/ maer ter
 contrariu/ dat hy die heeft willen volbrēnghe/
 volmaecken/ ende onderhouden/ in dier voeghe
 dat hy ggene bande Joden ghepleeght wiert/ als
 af beelddinghe ende schaduwē bande toe komende
 waerheydt/ bande Christenen soude ghebruyck
 warden als bevestighe bande teghenwoordighe
 waerheydt. Ergo/ soo langh als men niet bewij-
 stenen kan dat iets/ t'welcke hy de Joden goet
 ende gheoorloft was om de toekomende waer-
 heydt af te beelden/ verboden oft af-ghebroken is/
 soo langh blijft dat hy de Christenen goet ende ge-
 oorloft/ om te bevestighen de teghenwoordighe
 waerheydt: waer dat is de oude Wet volbrēn-
 gen/ ofte volmaecken.

Verheyder/ **saect** *Ephes. 2. v. 14.* Hy is onse vrede, die
 beide beyde eenghemaeckt heeft.

Item/ *v. 20.* Jesus Christus is den uyersten hoeck-
 steen.

Hier **wordt** **gheseydt** 1. dat Christus van twee
 Wetten eene heeft ghemaeckt. 2. Dat hy den
 hoeck-steen is/ dat is/ die de twee Wetten by een
 voeght/ ghelijck eenen hoeck-steen twee houtwels
 by een voeght. Maer hy sooverre Christus hadde
 ganselijck willen af-breken al het ghene dat
 Joodsch was/ hy en sonde van twee niet een ge-
 maect hebben/ noch dese twee wetten by een ge-
 voeght hebben: want eene saecke die ganselijck
 niet en is/ en kan niet saemen voeghen niet
 eene saecke die is: Ergo soo langh als men **uyt**
Schrifture niet betoonen en kan dat ick **Joodsch**
 is

in't nleuwe Testament bysonderlijck af-ghebo-
ken is/ ofte verboden (ghelijckmen bevindt van
de Besnijdenisse, ende Sacrificien der beesten, met de ceri-
monien daer toe dienende) soo langh slyben de
Christenen in haer gheheel van dat te ghewone
ken/ niet als af-beeldinghen vande toekomende
waerheyt/ maer wel als bevestigghen vande
ghenwoozdighe waerheyt; ende alsoo wordt de
oude Wet volmaectt; alsoo wordt dooz Christus
als eenen hoeck-stern/ de oude Wet by de nieuwe
gheboeght; alsoo wordt ten lesten de oude
nleuwe Wet maer een.

¶ Cum Vos,
dilectissimi,
quod quaedam,
quae etiam in
veteri testa-
mento insti-
tuta sunt, co-
horetamur, non
Judaicae vos
observantiae
jugo subdi-
mus. ... Si
quid nobis &
illis commu-
ne est in tem-
poribus, non
concordat in
moribus.

¶ Pentecostes
diem He-
braeorum more
colimus,
quemadmo-
dum & alios
nonnullos
eorum ritus
observamus,
qui apud il-
los quidem
typice cele-
brantur, apud
nos vero my-
stice

Ick antwoorde/ ten tweeden, met den H. Leo 4°
de *Jejunio septimi mensis*, Anno 440. Als wy, Alder-
uyl, verwecken tot onderhout van sommighe dinghen,
oock in't oude Testament zijn inghestelt gheweest. Wy
onderworpen u niet aen het jock vande Joodsche on-
houdingge . . . is't datter iet met ons, ende haer ghe-
meyn is inde tijden, 'ten komt niet over een inde
ren. a.

Irem den H. Gregorius Nazianzenus *Orat. 44.* An-
no 370. Wy vieten den feestdagh van Sinxen naer de ma-
niere der Joden, ghelijck wy oock sommighe andere
haere cerimonien onderhouden, de welke by haer onder-
af beeldinghen wierden ghepleeght, ende by ons
lijck. b.

Daer hebt ghy het gheboelen van twee
ghe ende treffelycke Badbaders vande
kercke/ aengaende het ghebruyck vande
sche cerimonien onder de Christenen: Sy be-
nen datmen die oock t'haeren tijde ghebruyck-
doch met die onderscheydt/ dat sy by de Joden
schaduwten waeren/ maer by de Christenen
waerheydt, soo seght Nazianzenus; dat sy aengaan-
het uytwendigh de selve waeren/ doch aengaan-
het eynde/ verschillende/ soo seght Leo.

Ick antwoorde/ ten derden: Al het gheboelen
Christus self/ aengaende de Joodsche ghebruyck-
ten/ met sijn exempel heeft gheapprobert/ ende
daer naer niet betwoopen ofte verboden/ dat men
die

wel ende loffelijck bande Chzistenen worden aenghenomen: Maer de Processien heeft Christus self met sin exempel gheapprobeert/ende hy en heeft se daer naer niet verwoopen/ ofie verboden: Ergo! soo moghen die bande Chzistenen wel ende loffelijck worden aenghenomen. Dat Christus de Processien goet ghebonden heeft/ blijkt upt

Luca Capite 2.

V. 41. Sijne ouders reyden alle jaeren naer Jerusalem, op het feest van Pascha.

V. 42. Ende doe hy twaelf jaeren oudt gheworden was, ende sy naer Jerusalem op-ghegaen waeren, naer de ghewoonte des feest-daghs.

V. 43. Ende de daghen aldaer voleyndicht hadden, doe sy wederkeerden, bleef het kindt Jesus te Jerusalem, ende Joseph, ende sijne moeder en wisten 't niet.

V. 44. Maer meenende dat hy in't gheselschap op den wegh was, ginghen sy eene dagh-reyse, ende sochten hem onder de maghen ende onder de bekende.

Bemerck hier / op wat maniere de Joden ploeghen te reysen naer Jerusalem / om aldaer / volghens het ghebodt Godts *Exodi 23.* Godt te dienen: den Dordrechtschen Bijbel seght *52.* Bemerck. Dat sy naer de groote feesten, met groote hoopen te saemen op-ginghen, ende weder-keerden. Dese hoopen noemt den H. Lucas: 'T gheselschap dat op den wegh was: ende den H. Propheet David *Psalms 42. v. 5.* noemt se schaeren, ende feest-houdende menighte: *Wy hebben dan upt Schrifture / dat sy Processie-ghewijs ginghen. Maer wat deden dese hoopen / oft schaeren saemen gaende op den wegh: den H. David gheeft dat te kennen met dese woorden: Ick ghedencke daer aen, ende storte mijne ziele uyt in my, om dat ick plagh henen te gaen onder de schaere, ende met hen redelijck, saetelijck, sachtens te treden naer het huys Gods, met eene stemme van vreughden ghesangh, ende lof, onder de feest-houdende menighte.*

Hier seght hy eerst, dat sy ginghen met alle sagghbarhepdt / ende saetelijhepdt. 2. dat sy gin-

12 Cerimonien vande Processien
ghen al singhende onder malkanderen den lof
Godts. Soo heeft Christus, ende sijne anders soe
der twijffel oock ghedaen/ ende soo doctinen oock
in onse Processien: Ergo onse Processien/ naem-
lijck aengaende de cerimonten/ zyn van Christus
gheapprobeert gheweest/ ende men kan niet be-
wijfen dat sy naderhandt van hem ofte van sijne
Apostelen zyn verwoyden gheweest: Ergo sigt de
Christenen gheozloft dit exempel Christi te be-
ghen

Matthai Capite 21. Ioannis 12.

V. 6. De discipelen henen ghegaen zijnde, ende ghedaen
hebbende, ghelijck Jesus haer bevolen hadde,

V. 7. Brachten de ezellinne, ende hier veulen, ende leyden
haere kleederen op de selve, ende setteden hem daer op,

V. 8. Ende de meeste schare spreiden haere kleederen
op den wegh; ende andere hieuwen tacken vande boomen,
ende spreidense op den wegh.

Ioannes seght v. 13. Sy naemen de tacken vande palm-
boomen ende ginghen uyt, hem te ghemoete.

V. 19. Ende de schaeren die voort-ginghen, ende die
volghden, riepen, segghende Hofanna den lofe Davids,
ghesehent is hy die come inden naem des Heeren Hofan-
na inde hooghte hemelen.

Wat onderschepot is hier tusschen dese/ ende
onse Processien?

Daer ginch Christus siechbaer/ self in persoon:
hier ghelijck wy ghelooven/ wordt hy ghedaen
ghen oock self in persoon/ doch onsiechbaer onder
de ghedaenten van broodt.

Daer ginch de schaeren achter ende voort/ om
hem te bereyden: hier van ghelijcken.

Daer songhen sy lof-singhen t'ijnder eere: hier
oock.

Daer ginch sy met palm tacken inde handt:
hier met meyen ofe lichten.

Daer wierdt de aerde bestropt met meyen/ ende
oberdeekt met kleedeyen daer Christus moest passie-
ren: hier mede.

Ende

Ende dese Cerimonien heeft Christus t'sjnder
 ere laeten gheschieden/ ende dooz sijn toe-laetu-
 ghe/ jaer met levende stemme ghapproberet *Ioan.*
21. v. 23. Ergo/ schoon oock iemandt niet en ghe-
 loofde dat Christus wesentlijk teghentwoordigh is
 onder de ghedaente van broodt/ maer dat dese
 Cerimonien onder de Christenen alleentlijk t'sjin-
 der ere gheschiedden/ booz soo veel als hy inden
 hemel is/ soo het ghewis dat sy niet en konnen
 ghehouden worden anders als booz goedt ende
 loffelijck/ aenghesten dat sy van Christo self zijn
 ghapproberet gheweest/ ende nergheus her-
 roepen.

BESLUYT

Onse weder-parthe self/ namentlijk Hospinianus
in opere de tempore fol. 352. ende 361. bekenet dat de ghe-
 woonte van in Proecessie te gaen seer oudt is, ende niet al-
 leentlijk in het oude maer oock in het nieuw Testamene
 is ghebruyckt gheweest. Dat blyckt soo klaer als den
 middagh upt alle de booz-ghemelde Schriftuer-
 plaatsen. Die ghewoonte/ soo langh als men niet
 verhoonen en kan/ dat sy van Christus, oft van
 sijn Apostelen is verboden gheweest in het newe
 Testamene/ blyft goedt ende lof-werdigh: Ergo
 sy woort wel ende loffelijck/ ende sonder eenighe
 superstitie by de Christenen nu ter tijdt noch ghe-
 bruyckt.

HET